

Toda nenadno je gospod profesor vstal in stopil k omari.

»To je čudno,« je dejal, »saj sem dal marjeticam polno vazo vode danes opoldne. I, no, popile so jo, dam jim nove, če so tako žejne.«

In nalil je polno vazo čiste, hladilne vode. Marjetice so se hvaležno potopile vanjo.

»Toda vzlic temu je čudno,« je razumoval gospod profesor in si natančno ogledoval lepe, bele cvetke. »Skoraj bi bilo dobro, napisati o tem članek za 'Zvonček'.«

Sedel je torej k mizi in začel pisati:

»Koliko vode porabijo marjetice. Napisal Spiridion Makovec.«

GODEC

*Bošček Jurič, kje so gosle glasne,
da poskočno pesmo zaigrajo?
Lok i drugemu po strunah prasne,
a vsi tako skup ko ti ne znajo.
Hajde, mojster, sviraj nam veselo,
da nas bo polešilo, ogrelo!*

*Od Treh far preneslo te je morje
nekam daleko do San Franciska,
ondí teže se za kruhek orje
i drugača frula ondí piska.
Dom je dom, tu napor je igrača,
tu i debelača je pogača.*

*Didl, dudl — lok je več naglušen,
treba malo pravega mazila,
glas je do dna v grlu več posušen;
če bi se majolika nalila,
bilo vale bi vse praf i zdravo:
rašтво šlo bi v grlo, lok i glavo.*

*I še v noge bi ko spak vudrilo,
da bi korak lahek bil i prožen,
potlej bi i kolo se odvilo,
oblak brig razbežal se nadložén —
zidanica, le odpehni duri,
Juriču pod petami zakuri!*

*Kaj nam če vse daleko, neznano,
ako Boščeva nam struna brenka!
Srce vsako v radost naterano
je ko tolar zvrhano od žvenka:
Da poživi naša domačija!
Sin jo vari, Jože i Marija!*

E. L. Gangl

Šolska industrija

Šola ni samo zadeva učencev in učiteljev, torej učenja in poučevanja, temveč tudi važna gospodarska panoga. Da je lahko postal šolski obisk vsesplošen, je bilo predvsem treba vso obilico predmetov, ki jih potrebujemo v šoli, z

izdelovanjem v velikih množinah (v tovarnah) kolikor mogoče poceniti.

Papir je prišel na poti skozi Japonsko, Srednjo Azijo in Arabijo v Sicilijo (takrat so gospodarili v tej deželi divji Saraceni), kjer je bila ustanovljena v mestu Fabriano prva tovarna za papir. Tudi samostani so porabili v srednjem

veku veliko papirja in so ga morali izdelovati s pomočjo posebnih mlinov za papir. S takim mlinom, v katerem so mleli cunje, je izdelal en delavec v desetih urah 40 kg slabega cunjastega papirja. Stroji so bili polagoma tako izpopolnjeni, da je l. 1911. napravil en delavec že 2500 kg papirja v 24 urah, torej 25 krat več kakor v poznem srednjem veku. Današnja proizvodnja je še dosti večja in le njej se moramo zahvaliti, da stane šolski zvezek samo en dinar ali pa še manj.

Pisalno orodje prejšnjih časov je bil klinček iz trsja, kamenček in voščena tablica. Stari Egipčani so uporabljali za pisanje stebila iz bičja. Pisanje je bilo takrat opravilo sužnjev. Dolga stoletja je trajalo, da so smatrali lepoto pisave za osebni izraz piščega in da so pričeli ljudje sami pisati. S klinčki iz trsja in z gosjimi peresi je pisal tudi naš Prešeren. Alojzij Senefelder, izumitelj tiska na kamen ali litografije, je izdeloval peresa za pisanje iz jekla urinih peres, bila pa so še zelo krhka in so se kaj rada zatikala. Na Angleškem so pozneje pogruntali način, kako je treba jeklene ploščice s segrevanjem v močnem ognju napraviti mehke in kako jih je treba rezati in s posebno štipiljko iztolči obliko peresa. Prva nemška tovarna za peresa je bila ustanovljena šele l. 1856. Še preden so začeli tovarniško izdelovati jeklena peresa, je že krožilo po svetu polnilno pero, ki je bilo napravljeno iz gosjega peresa, pa se zaradi nedostatkov in zbog kratkotrajne trpežnosti ni moglo uveljaviti.

Tudi svinčnik je otrok 19. stoletja. V srednjem veku so pisali s svinčenimi konicami, odtod ima svinčnik tudi svoje ime. Današnji svinčnik pa nima s svinčnem

nobenega opravka več. Njegova domovina je daljna Birma (Zapadna Indija), kjer so ga poznali že v 15. stoletju. Na novo je pa svinčnik izumil Francoz Jacques Conté okoli leta 1790. Ta mož je zmešal grafitni prah, ilovico in različne druge klejaste snovi in oblikoval to gmo to v obliko tankih paličic. Ko so se te paličice strdile, jih je vdelal v les. To delo opravljajo danes čudovito izmišljeni stroji v tvornicah za svinčnike. Današnja moderna tovarna je zmožna izdelati v enem dnevu bajno število svinčnikov. Za izdelavo se uporabljajo le najboljše snovi in dolgoletno izkustvo.

Kako nesrečni bi bili, če ne bi imeli in poznali radirke. Pa jo tudi dolgo časa niso poznali! Znameniti učenjak Priestley je šele l. 1772. po naključju spoznal, da lahko z gumijem odstranjujemo svinčene madeže s papirja. (Glej članek v 3. številki »Zvončka«, str. 65.)

Tu š so nekoč izdelovali iz saj, črnilo je bilo pa narejeno iz bukovih šišk. Barve za slikanje (vodne barve) so izdelovali spočetka iz različnih vrst zemlje in iz rastlinskih in živalskih sokov. Danes izdelujejo te šolske potrebščine v ogromnih množinah v velikih tovarnah in prav radi tega so ti predmeti tako poceni. Pa vendar tiči veliko znanja in poskusov v izdelovanju neznatne vodne barvice v obliki gumba, kakor je n. pr. ultramarinmodra barva. Ti posrečeni poskusi so napravili pravcati industrijski preobrat in omogočili, da ni bilo treba več uvažati dragega indiga (neke barvne rastline iz Indije), iz katerega so prvotno izdelovali barvo ultramarin. Danes pridobivajo to barvo z močnim segrevanjem sode, ilovice in oglja. Kdo bi si mislil kaj takega o ponižnih barvicah v pločevinasti škatlici!